

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva és vi-
dékre postai megküldéssel:
Egész évre . . . 6 frt - kr.
Fél évre . . . 3 " - "
Negyed évre . . . 1 " 50 "
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetéseket
olesón közlünk. — Kincstári
bélyegdíj minden hirdetésért
30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton.

Szerkesztőség:
hova a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők:
Debrecen, Kis-Csapó-utca 388.

Kiadóhivatal:
hová az előfizetési pénzek, hir-
detési kéziratok s díjak és a lap
szétküldésére vonatkozó felszó-
lalások intézendők:
Debrecen, Kis-Csapó-utca 388.

Kéziratokat nem adunk vissza.
Bérmontetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:
Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felolvas szerkesztő és kiadótulajdonos:
Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:
S. SZABÓ JÓZSEF.

Debreczeni változások.*)

Mindig dicsekedésemre, büszkélkedésemre van, ha Debreczenbe jövök. Az a minden irányu haladás, az az erős fejlődés, mely itt szerte árad: nem lehet, hogy felemelőleg ne érintsen egy igaz magyar szívet. A régi Debreczen nagy faluból, nagy várossá lett. A bokorugró szoknyákból földig érő divatos ruha nőtt. A Csapó-utczán végig, a kis ablakok, melyekben virág nyílt, belga üveges nagy ablakokká váltak. A tornyos főkötők a magyar asszonyok fején tollas kalapokban jelentkeznek. Minden, de minden megváltozott.

Az országgyűlési képviselőket, sőt a lelkészeket sem úgy választják, mint régen. Egész harcok vitatnak a szemben álló pártok közt. És micsoda harcok ezek! Ragyog belőlök a magyar hazafiság. Mind jobb magyar, jobb kálvinista akar lenni a másiknál. Nem azon van itt a versengés: nemzetiségi ember legyen-e a megválasztott? hanem azon, hogy minél derekabb, igazabb ember álljon a sorompóba.

Sokan és sokat irnak, beszélnek sőt töprengenek most a derék debreczeniek a lezajlott papválasztásról. Minden oldalon emlegetik, hogy kár volt a választást politikai pártszempontból inscenirozni s annyi mindkét oldalról elkövetett esufondároskodással vinni keresztül.

Véleményem szerint nem volt kár. Ugy kell tenni, hogy az erős magyar igazán vivja meg párbaját. Sebet ad és sebet kap mindkét fél, mely sajog, de begyógyul. A jó bor erőssen forr. Az egészséges magyar nép erősen választ. Mig Debreczenben így érdeklődnek a közügyek iránt, addig hatalmas fejlődése óriási-lag fog előre menni; az elmék, az érdekek, a vágyak és törekedések tisztázódnak, a meleg, a résztvevő érdeklődés kifényesedve villog, mint a jó ekevas.

Isten őrizzen, hogy ugy legyen, mint a különböző nemzetiségek által lakott műveletlen vidékek egynemelyikén, ahol az ugynevezett *egyhangu* választások a közügyek iránt való legnagyobb közönbösséget, vagy az emberek lefizetett voltát jelenti. — Ilyenféle nem volt és ne is legyen soha a magyar alföld metropolisában, a hirneves Debreczenben. Itt

*) Lapunk egy vidéki barátja s munkatársa szól e sorokban, kissé késve a debreczeni papválasztáshoz; felfogása oly eredeti s elütő a mienktől, hogy már azért is adjuk; eikke második része pedig egy másik nagyfontosságú, aktuális kérdéshez szól. Szerk.

csak hadd szövődjenek, fonódjanak tovább azok az érdekes torzsalkodások, melyek a politika örve alatt egyházi mint világi közügyek körül a legszebb összejöveleteket s ebből kifolyólag a legnagyobb érdeklődést szülik.

Tele van az ember szive gyönyörűséggel, mikor ott látja az egyházkerületi közgyűlés termében Tiszát, Vályit, gróf Degenfeldet, Thalyt, gróf Rádayt, Kiss Albertet, Szöllősyt, Urayt, György Endrét, Ilyés Bálintot**) egymással vitázni s körülök az egyházi és világi kiváló férfiak egész seregét csatarendben ülni, állni és melegen érdeklődni. Mind jót, szépet akar ez. Nem jött ezek közül egy sem önző érdekből ide. Mintha felirva látnám becsületes homlokukra: Istenért, királyért és hazánkért!

Le a kalapokkal az ilyen torzsalkodások előtt. Kis hitű az, a ki Debreczent s általában a magyart, ilyen miatt félti, öklelődzünk, huzunk ujjat, szavazzon és szóljon kiki kedvére, csak azután ne szeretetlenkedjünk. A szeretet a különvéleményeket kigyalulja; az egyetértő lelkes hazafiság erős várrá építi fel. Mikor a nagy Debreczent így zsibongani látom, egy nagy hangyaboly jut eszembe, melyet véletlen körülmények felkavartak. A hangyák mindenike haragosan sűrög-forog, egymást legázolva is azonnal a munkához látnak s rövid időn kész a feldult fészek, minden a régi rendben van és ki-ki megyen tovább rendes foglalkozása után.

Csak a társadalmi életbe a magán munkássági körökbe, a választás utánra ne vigyük el a debreczeniek a torzsalkodást: akkor nincs semmi baj. S hogy baj ne legyen ilyen tekintetben, azt legelőször és legfőbbképen az értelmiségtől várja az ember. A ki alkotmányos érzelmű az meghajlik a többség szavazata és diadala előtt. A választási küzdelmek különben is olyanok, hogy „ma nekem, holnap neked.“

Még egy nagy, országra szóló intézménye van Debreczennek, dicsekedése ez az egész magyar hazának: a hirneves főiskola. Mi vidékiek, ha bevetődünk a „kálvinista Rómába“: kegyeletes érzésekkel járjuk köröskörül az ősi nagy tanintézetet. Mennyi változás itt és mindenfelé! Nincs a kunyhó-sor, nincs a sok ütött, kopott hely, tárgy és ember. De legjobban

**) Ilyés B. fájdalom már nem lesz ott!

Korrektor.

nincs a régi pusztán magyar ruhás *theologus diák*. Hát mi ez? Hova lett a régi szép sereg, hova az ambíció népvézérré, „magyar pappá“ lenni?!

Mintha visszaekhőznák a magas falak, hogy „meg van és nincs egy hija is“, csakhogy a *jogot* tanulják. Nem lehet kivánni azt tovább, hogy ugyanannyi fáradsággal, ugyanolyan hosszú éveken át szerezzék meg a pap képesítését, mint a jogász. Nem nézi már azt el senki, hogy szegény szép törekedésű *theologus* 300—400 frt fizetésen, a nép kegyére szorulva tengesse le jobb sorsra érdemes életét. Az egyházkerületek induljanak meg ebben a dologban, mig nem késő.

A papipályát jól dotálttá, az azon való haladást igazságossá kell tenni. Az 1848-iki törvényekben ki van mondva, hogy fizesse a felekezetek papjait mind az állam, csatolja így is magához azt az elemet, mely a legfőbb érdemeket szerezte a haza, király és tudományosság körül. Törődni kell a papi-hivatallal; törődni első sorban a szegény elfogyóban levő kálvinista papokkal. Hát nem intő példa-e a báró Baldácsi Antal ténye?! Egy r. katolikus főurnak kell akadni, ki minden vagyonát a szegény protestáns főpapok fizetésének javítására adja oda.

Uraim, debreczeniek, ébredjétek. Tegyétek meg a kezdeményezést a papipálya emelése és anyagi biztosítása függetlenítése érdekében. Bezzeg lesz akkor *theologus diák* a tanulók színejavából elég, a mi most nem ugy van. Szűkkörü és szegény pályára nem megy az ifjuság elitje; maga a pap sem engedi, hogy fiából pap legyen.

A kálvinista papok a magyar alkotmány zászlóartói. Erősítsük karjaikat, hogy magasan és biztosan lengjen az igaz hazafiság szent zászlója kezökben.

Szólaljon meg nagy Debreczen városa; szólaljon meg ugy, hogy szava egész a trónusig felhallassék!

Kelet.

Az örménykérdés kezd végzetessé válni, döntő műveletet követel és ugy látszik, hogy Angliának a porta elleni magatartása az, mely ezen kérdést elfajulttá tette. Az örmények az angol flotta-demonstráció által kaptak Konstantinápolyban is vérszemet, s ennek tulajdonítható az örmény zavargás, mely oly sajnálatos összeütközésre szolgáltatott alkalmat örmények és mohamedánok közt. Kétségtelennek tartják, hogy a kezdeményezők az örmények voltak. A zavargás következtében az örmény patriarkhát a porta elébe idézték; s bár ha korábbi hír szerint a pat-

riárkha az örmény tüntetést igyekezett megakadályozni, s így a reá nem hajtó örmények tetteiért nem látszik felelősnek, s a megidézés súlyos következményei hordozása alól — ártatlansága érzetében mentnek érezhetné magát: mégis az idézés ellenében az engedelmisséget megtagadta, s néhány száz fegyveres örményvel elzárkózott. — A porta fegyveres erővel zárta körül, következetes, hogy kiéheztetés magamegadásra bírja, már most sincs élelmük. Most már az örmény halottak számát kétszázra teszik, de bizonyos, hogy az ezen elzárkózást megelőző zavargás halottjai voltak azok; mert itt berontás a porta részéről még meg sem kíséreltetett.

Az események miatti izgalmat még növeli az a hír, hogy az angol kormány 3 páncélossal szaporította a Lemnos öbölben álló hajórajt; de a török tengerészminiszter is minden intézkedést megtett, hogy az angol hajóraj könnyen a Dardanellákba be ne juthasson: torpedókkal zárták el a bejárás útját s „Krupp” és „Armstrong” ágyútegek állanak készen a fogadásra. Az európai béke megbomlását tehát Anglia kezdeményezné, a felzúgott örmények ügyéből egy nagy hatalom belügyeibe avatkozással. Oly jogtalan eselekvény ez, mintha az irek ügyét Anglia ellen forszírozna a porta; pedig az irek nem is izgattatnak külhatalom által, s a mellett keresztények sat.

Mi bár tiszteljük Angliát s rokonszenvezünk a népszabadsággal; de mert Magyarország nemzetiségeinek, elnyomatás címe alatt világba kürtölt jajgatásaiból nagyon megtudjuk mérni a török birodalmi nemzetiségek izgalmainak is értékét; s Magyarország egysége ellen folyó aknamunkákból tudunk következtetni a Törökország szétdarabolására századok óta működő örök kuforrásaira; Magyarország államjogi méltósága iránti, az államalkotó elem nemzeti büszke érzetéből, mélyen tudjuk érezni idegen hatalom kértelen és jogtalan beavatkozásának súlyát: a jog és történelem ítélőszéke előtt Angliát látjuk felelősnek — a béke megbontásáért, mert a török elleni harc mérhetlen következményekkel jár, s a világháborút idézheti fel, minden borzalmaival. Kénytelenek vagyunk a mellett a nagyon politikai Angliát politikai eszélytelenséggel is vádolni, mert a Török birodalom erőltetésére kifejtett minden akciójával, az így is tulhatalmas és reá nézve fenyegető orosz hatalmat erősíti, s az „inter duos litigantes tertius gaudens” malmára hajtja a vizet. Ezt meggondolni, mielőtt a Dardanellákban omulással az erőszakot akarná bitor jogára emelni: — jó volna százszor is meggondolnia! S ha majd egy napon elnyomatás címe alatt az anglia hatalma alatt levő területek például Kelet Indiában függetlenségre törekvő nemzetiségek jajgatnak és láznak: s megtudja, hogy azok háta meggett egy kapzsi állam biztató fegyverereje áll: majd megéri abból és akkor, hogy állam-más államjogaiba avatkozni olyan tűz, mely a vele játszó leg hamarabb s leginkább megégeti.

EGYHÁZI ÉLET.

Pap Gábor püspök körlevele. Pap Gábor, a dunántúli ev. ref. egyházkerület püspöke, az egyházpolit. reformtörvények életbelépése alkalmából addig is, míg a ref. konvent intézkedik, szintén bocsatott ki püspöki levelet a kerület híveihez s utasítást a lelkészekhez.

A körlevélből Pap Gábor buzgó, nemes egyszerűségű egyéniségét teljesen visszatükrözteti s igazi világításban mutatja be azt a férfit, kit a titkos és nyilvános ultramontán sajtó oly sok méltatlan meghurcoltatás részesévé tett. Hát hasonlítsa össze a józan ítélő ember ezt a körlevelet a pax-főpásztori levéllel s majd megtudja, ki a törvények igazi tisztelője s a béke valódi apostola.

A körlevélből közöljük a következőket: „E törvényeket azok — kik megalkotását ellenezték — sötét színben tüntetik fel a haza lakossága előtt, a vallásosságot, erkölcsiséget, s az egyházi érdekeket veszélyeztetőnek kiáltják ki.

Ezekkel szemben, mint kerületünk ez idő szerinti püspökének — hivatalos állásomból kifolyó szent és elodázhatlan kötelességem nyíltan állást foglalni, a kormányzatomra bizott hívő lelkeket megnyugtani, s e célból határozottan kijelentem, hogy az igaz vallásosságot az ezzel válthatlanul összeforrott erkölcsiséget, s az egyház valódi érdekeit nemcsak nem veszélyeztetik, hanem inkább előmozdítják s emelik e törvények, mert a vallás-erkölcs és az egyház érdekeinek hivattott öreit sok oly teendőnek terhe alól szabadítják fel, melyek sajátkép nem egyházi, hanem állami teendők, s melyekkel tulterheltség oly nagy mértékben vette igénybe a lelkészek idejét, hogy épen e miatt az egyház érdekeit úgy — a mint kellett volna — nem szolgálhatták, mert a rendelkezésekre álló időnek egy jelentékeny részét állami teendők végzésére kellett fordítaniok; így azt az egyház javára nem szentelheték.

Az ország törvényhozói nem alkothattak, ő Felsege, — a vallásosságáról jól ismert koronás király nem szentesíthetett vallást, erkölcsöket és az egyház érdekét veszélyeztető törvényeket.

E törvények Európának legcivilizáltabb államaiban már régen megalkottattak és életbe vannak léptetve, s azon államokban a vallásosság és erkölcs azóta nemcsak nem hanyatlott, hanem inkább emelkedett.

Csak az állami és egyházi jogkörök vannak egymástól elválasztva e törvények által. Az állam visszavette azon jogokat, a melyek őt illetik meg, s melyeket az egyházak szolgái, s lelkészek eddig is csak az állam által átruházott hatáskörben gyakoroltak, de érintetlenül hagyta azon jogokat, melyek az egyházakat — mint ilyeneket megilletik.

Az egyházpolitikai törvények, s az ezek végrehajtására kiadott utasítások nem sértik, sőt tiszteletben tartják a különböző vallásfelekezeteknek és egyházaknak szerzett jogait. Ezentul is a lelkészek veszik be az egyházba a szent keresztiséget által az ujszülötteket, fenn van tartva a jegyesek esketésének és megáldásának joga, a lelkészek temetik el azokat, kik atyáinkhoz költöznek a küzdelem és szenvedés mezéről a diadal — dicsőség és örök üdv fényes honába. Nincs hát okunk arra, hogy életbeléptetésük elé akadályokat gördítsünk. Sőt inkább örömmel kell üdvözlönnünk azokat, mint a folyton előrehaladó kornak értékes vívmányait. Követnünk kell dicső őseink példáját, tiszteletben kell tartanunk a haza törvényeit s nem szabad példát mutatnunk a vesztünkre törő ellenséges elemeknek arra, hogy a magyar haza törvényei ellen e haza bármely polgárának lehet ellenségesen föllépni. A szentírás is arra int, hogy minden lélek a felsőbb hatalmasságnak engedelmeskedjék, mert nincs hatalmasság, isteni alapítóját utasította tanítványait: Adjátok meg a Császárnak (azaz, az államnak) azt, a mi Császáré, és Istennek azt, a mi az Istené, nemcsak nehezenünk, akadályoznunk nem szabad, hanem erőnk és tehetségünk mértéke szerint elő is kell mozdítanunk e törvényeknek a gyakorlati életbe való átvitelét.

A lelkészeknek adott utasítások nagyobbára megegyeznek a tisztántuli és tisztáninni utasításokkal. A házasság egyházi hirdetését a felek óhajától teszi függővé, a stóla kérdését nem érinti.

Sütő Kálmán, a beregi ev. ref. egyházmege esperese, lelkes fölhívást bocsatott ki egyházmegeje lelkészeihez és presbiteriumaihoz, melyben a lelkészeket a N.-Váradon, okt. 31-én (reformáció évfordulója) megtartandó tisztántuli egyházkerül. egyházi értekezleten való tömeges részvételre, a presbiteriumokat pedig arra buzdítja, hogy a lelkészek képviselői költségeit az egyes presbiteriumok szavazzák meg.

A dunántúli ev. püspök választás, a Répcelakon felbontott szavazatok eredménye szerint nem dőlt el, mert szavazattöbbséget egy jelölt sem kapott. A két legtöbb szavazatot nyert — Gyurácz 73, s Poszvák 69 — között új választás lesz nov. 7-én. A kevesebb szavazatot nyert Kund és Sántha ezuttal kihagyattak.

A nógrádi ev. egyházmege, mint nekünk írják, rendkívüli közgyűlést tartott f. hó 1-én Losoncon. E gyűlésen, mint az egyházmege új tagja, **Baltik** püspök is megjelent s lelkes ovációk tárgya volt. Fontosságot kölcsönzött a gyűlésnek, hogy **Benicky Arpád** orsz. képviselő iktattatott be ez alkalommal az egyházmegei felügyelői hivatalba; valamint, hogy a most már ötödizben esperesül választott, de e tisztet tovább vinni vonakodó jeles, érdemes, de hajlott koru egyházi férfit, **Svehla Jánost,** sikerült a hivatal továbbviselésére megnyerni.

Rendkívül nagy érdeklődés, a testvér ref. egyház előkelőségeinek jelenléte mellett, folyt le az ünnepi közgyűlés. Az esperes mélyen megindító, remek beszédben esetele a munkát, mely ma az egyház vezéreire vár, s kifejezte reményét, hogy a megválasztott felügyelő, mint egy ősrégi, mindig hű protestáns családnak derék fia, kinek édes atyja is sokáig viselte az egyházmegei felügyelői tisztet — meg fog e munkának felelni. A beiktatott nagyszabású programbeszéddel foglalta el székét, mire a dunáninni kerület felügyelője, **Laszkáry Gyula** üdvözölte őt.

Ezután az iránt kellett volna intézkedni, hogy az esperessé újból megválasztott, de lemondását bejelentő eddigi főesperes **Svehla János** helye betöltessék. Miután azonban, engedve a gyűlés, engedve Baltik püspök kérésének, helyen továbbra is megmaradni hajlandónak nyilatkozott a megválasztott, — csupán az alesperes és az egyházmegei másodfelügyelő választása céljából tüzött ki az egyházmege további szavazást.

A közgyűlés után fényes lakoma volt, melyet száz és egynehány meghívott részére a beiktatott felügyelő adott. Itt jelen voltak a város összes felekezeteinek képviselői, a város és megye több notabilitása, — köztük **Laszkáry ker. f. ü., Sróter Alfréd** orsz. képviselő, **Szilassy Béla,** **Kovács Ferenc** kir. tan. stb. Lelkes felkészültségben nem volt hiány. Különösen lelkes és őszinte tóztok hangzóttak el az új e. m. felügyelő egézségének, ki úgy a megyében, mint az egyházban páratlan népszerűségnek örvend, a mely körülmény bizton remélni engedi, hogy kifejtendő buzgó tevékenysége áldásos leendő az egyházra. Ugy legyen! — a.

A magyar prot. Irodalmi társaság választmányi gyűlése e hó 15-én d. u. 4 órakor lesz Budapesten, a Lónyai-utczai ref. gimn. dísztermében. Tárgyak: „Koszoru” költségei s terjesztése, 1895. évi könyvilletmény, hátralekók behajtása, hereegszőlősi kánonok kiadása, jelentések, indítványok.

Az egyházkerületek gyűlései után.

(Folyt. és vége.)

Hát így van! Mikor nem helyes ügyet véd, vagy mentetet az ember, bizony könnyen megbotolhat. A dunamelléki álláspontot ennyi is eléggé jellemzi. Hanem hát azal szemben sokat lehet még ezen kívül is felhozni. Ugyan jutott-e eszökbe azoknak a stóla-törő férfiaknak, hogy minő veszteség volna a ref. lelkési karra az esketési stóla eltörlése? A tisztántuli átlagos számítás szerint 100 lélekre 10 frt stólat lehet fölvenni, kétmillió ref. lélekre tehát kétszázezer frtot. Saját stóla-jövedelméből kiindulva, melynek negyedrészt képezi az esketési stóla, e kétszáz ezer frtból a dunamelléki és tisztáninni kerület kész volna ötvenezret könnyörtelenül elvenni a lelkési kartól. Nem elég, hogy az anyakönyvekből most egyszerre jelentékenyen megesappon a bevételünk s végre teljesen el fog fogyni; nem elég, hogy pár hónap mulva az egyetememes gyámintézet éhes szúja fog elnyeléssel fenyegetni minden fölösleges, vagy szájunktól elvonható krajezárt; nem elég, hogy a Wlassics miniszteri programja s a báró Bényffy képviselői beszámolója csak a kat. papok kongruájának rendezéséről emlékezik meg, a protestáns papokéről pedig, melylyel annyit hitegettek, biztatgatnak, absolute hallgat; nem elég, hogy földjeink haszonbérére s a buzaár rohamosan hanyatlak: még csak az kellett, hogy jövedelmünk maradványától épen saját egyházi hatóságaink fölsem vevő, gondatlan és kényelmeskedő eljárása foszszon meg. Ha Kun-

madaras be tudta látni, hogy mi a teendő, hogyan történhetik az, hogy a nevezett körületek sokbőleségű közgyűlésének az eszébe sem jut? Talán arra gondoltak, hogy majd fizetnek a hívek úgy is, ha nem tartoznak vele! Tiszaföldvár — tudom — egy fél garast se. Itt soha egy krajezar stóla-felülfizetés nem volt és nem is lesz. Vagy talán a házasulandók keresztleveléért kapandó díj helyettesíti szerintök az esketési stólát? Igen, ha kivennék. De az anyakönyvi felügyelők arra utasították a házasságkötőket, hogy a katonaaállítás lajstromokból nézzék ki a férfiak születési évét. Ez már fele-veszteség. A másik felét, a menyasszonyokét majd elveszi az, hogy az elüljáróság s a tanuk igazolják 16 éven felüliségét s névazonosságát mindeniknek.

Es vajjon szükséges-e félni attól, hogy másképen el nem jönnek a templomba esküdni hallgatónk, csak ha ingyen esketjük őket? Egyáltalában nem. Népnünk konzervatív szelleme megóv minket ettől. Megesketteti nagy részök magát stóla-fizetés mellett is épen úgy, mint ezelőtt. Még azok is eljönnek a templomba, a kikben kevés a vallásosság, nehogy megítéljék őket mások, s aztán meg, mert már az a szokás. És különben is, a házasságkötésnél nem lesz eskü, a mi nekik a leglényegesebb, sőt szinte nélkülözhetetlen.

De mellőzve mindezeket, azt kérdelem: vajjon van-e joga akármelyik egyházkerületnek, vagy akár a konventnek is, azt kimondani, hogy „ezennel megszüntetem az esketési stólát“, a nélkül, hogy ugyanakkor megfelelő ellenértéket biztosítsa az érdekelteknek? Nekünk gyülekezetünkkel szerződésünk van, melyen módosítani akár alulról, akár felülről jövő kezdeményezésre lehet ugyan, de mindig csak az érdekelt felek beleegyezésével. Átváltoztathatják a gyülekezetek a terményfizetést készpénzre a felsőbb hatóság jóváhagyásával, ha beleegyeznek a behivatalnokok, — megválthatják a földfizetést is, ha egyezsége lépnek a behivatalnokokkal és így tovább. A felsőbb hatóságok kimondhatják mindkét fajta fizetésre, hogy tovább nem tűrjük, ezennel eltöröljük, de nem olyan módon, hogy én a használatomban levő földből azonnal kiessem, vagy hogy többé egy szem buzát se kapjak . . . s negyednap éhen haljak. Kimondhatják az esketési s még inkább a keresztelési stóla is, hogy eltörlik, de csak is úgy, hogy ugyanakkor az érte járó kárpótlás módozata és összege felől szintén intézkednek.

En remélek és bizom is a konvent bőbeségében, hogy nem fogja a törvényhozás teremtette új helyzet által buzgóságra sarkalt és arra ébredt lelképásztorokat kikerülhetős, fölösleges, indokolatlan, kegyetlen és erőszakos intézkedéssel elkedvetleníteni s mesterségesen eloltani bennök a nemes tettvágyat. Ellenkezőleg épen arra kell törekedni, hogy az egyházi érdekek a lelkészek sérelme nélkül nyerjenek állandó biztosítást. Ennek egyetlen útja a stóla megváltásának keresztülvitele. Bizony mondom, méltóbb munka lesz nagyjainkhoz, mint az egyház teherhordozóinak még nagyobb nyomorba döntése, csupa Rechthaberei-ből.

Tiszaföldvár.

Zoványi Jenő.

TANÜGY.

Az „Albina“ egy nagyszabású oláh hitelintézet. Azt kérdezhetné valaki, mit keres hát — az „Órálló“ tanügyi rovatában? Hát az az „Albina“ október 1-től díjtalanul ad ötven oláh tanulóknak ebédet. Az az „Albina“ tehát vagy minden magyarországi pénzintézetnél magasabb erkölcsi intenciója, mert humánus működési célt is tud megfogalmazni a pénzületi törekvéssel; vagy egy oláh nemzetiségi propaganda, mely a nemzetiségi célokat ily sikeres módon is szolgálja; mert az bizonyos, hogy azok a szegény oláh fiúk, kik az „Albina“ ebédjei segítségével futják meg tanulói pályájukat — az adott táplálék-ból oly oláh vért sajátítanak, mely olthatatlanul fog hevülni és heveskedni a magyart

gyűlölő oláh irredentizmusért. Miért nem tudják így felhasználni vagyonuk feleslegét a mi pénzintézeteink nemzetiségre való tekintet nélkül, hogy magyar nemzeti vér elsajátítására segélnének ingyenes táplálás által szegény tanulókat az ország különböző, — de leginkább nemzetiségek által dominált vidékein, hogy ellensúlyozzák azokat a mindenre kiterjedő figyelmes és saját céljaikért nagy áldozatokra képes nemzetiségi propagandákat? Igy ölelkezik oláh testvéreinknél a tanügy a politikával; vagyis humánus tetteknek is náluk kirívó nemzetiségi célok van.

Az eperjesi ág. ev. theol. intézet köréből írják lapunknak, hogy a theol. „Önképző és önszegélyező egyesület“ eddigi buzgó elnöke, Hörk József 16 évi elnökség után, rendkívüli elfoglaltsága miatt — sok egyéb teendői mellett ő írja most az eperjesi kollégium történetét — lemondott tisztségéről. A theol. ifjúság utódjával egyhangulag s rendkívüli lelkesedéssel Osegey Gusztávot választotta meg. Tudósítónk következőleg fejezi ki a tanárért rajongó ifjúságnak az új választáshoz fűzött reményeit, érzelmeit: „Van tehát a körnek új elnöke, van annak hivatott vezetője, a ki maga is mint kedves dalnok ösmeretes szerte e hazában, most csak azt tehetjük hozzá, hogy lakozzék szelleme az ifjúság között, tanuljunk meg ő benne tisztelni, szeretni (hiszen az ő személyét úgy is szeretjük) a hon kiválóbbjait, tanuljunk meg hozzá hasonlókká lenni legalább, ha vele egy rangban nem állhatunk; ő pedig szellemi adományait soha se vonja meg tőlünk, hanem szeretettel árasssa azt reánk, munkálkodjék közöttünk, mint azt eddig is tette. Isten áldása legyen úgy az ő, mint a kör munkásságán!“

Az eperjesi ág. ev. theol. Testülete is megalakult a közel mult napokban és végleg szervezkedett. Tiszviselői: testületi elnök: Vallentinyi Aladár IV. é., testületi jegyző: Bendik János III. é. Beesületbirósági elnök: Alföveér Andor III. é., beesületbirósági jegyző: Stéfánik Igor II. é. — Szívünkkel kívánjuk, hogy Testületünk ne szálljon le arról a magaslatról, melyre az utóbbi években emelkedett.

A debreczeni főiskola ujonnan választott három tanára, Nagy József, dr. Kérészy Zoltán és dr. Bartha Béla székfoglaló értekezését e hó 26-án fogják megtartani.

UJDONSÁGOK.

Október 6.

A nemzeti kegyelet e gyászos emlékű napját úgy Aradon, mint Debrecenben s más vidéki városokban is megünnepelték. A 13 vértanu emléke a nemzeti hála s honszeretet soha ki nem alvó oltártüze lett! . . .

Pécs városában most szombaton avatták föl Dániel és Perczel miniszterek jelenlétében, nagy ünnepek között a ker. és iparkamara új palotáját s az új színházat.

Simonffy Imrének, Debrecen város közszeregetben álló derék polgármesterének f. hó 12-iki 20, illetve 50 éves szolgálati jubileuma a polgárság lelkesedése folytán mind óriásibb arányokat ölt. Törvényhatósági diszközgyűlés, számos s folyton szaporodó küldöttségek tisztelegése, lampionos menet 550 lampionnal, este bankett a „Biká“-ban — ime a nagyszabású ünnepek fő mozzanatai.

A debreceni törvénykezési palotát e hó 13-án fogják ünnepélyesen felavatni. A törvényszéki elnök, Igyártó Sándor az e nap délelőtt tartandó teljes ülésre a főiskola jogi karát is meghívta. Délben nagyszabású bankett lesz.

Öngyilkos jegyző. Nagyszalontán, — mint ottani tudósítónk írja, — nagy feltűnést keltett Balogh Antal nagyszalontai jegyzőnek öngyilkossága. Balogh, a ki az elterjedt, előkelő szalontai Balogh családnak sarja, tegnap délelőtt halántékon lötte magát és azonnal meg is halt. Tettének indokálul gyógyithatlan betegségét emlitenek.

A tyuk is kikaparja. Miskolcon ezelőtt 3 évvel gyilkolták meg Szini István kocsmárost és vadházastársát, Tokar Paulinát. Akkor a tetteseknek nyoma veszett. Most elfogták Kálniczky István volt csendőrörmes-

ter s felesége személyében, kik egymásra vallanak.

Debrecenben egy elszabadult bika letiport s öklelni kezdett a Hatvan-utezán két kis gyermeket, Taricska Lajosné báránfi vásáros asszony fiát s leányát. Bőszörményi Dániel nevű ember a legváltóságosabb pillanatban a bikára vetette magát s szarvainál fogva megfékezte.

Szegények, ne tanuljatok. Budapestről azt a hihetetlen értesítést kapjuk, hogy a real- és polgári iskolák tandíját négyszeresen felemelték, mert — sok a jelentkező. Boldog ország, mely, míg egyrészt a gimnáziumok túltömöttsége folytán egyre a reálpályákra küldi a tanulókat, másrészt annyira bővében van az intelligentiának, hogy a reálskolák-ból is mesterséges akadályokkal tartja őket vissza.

Kustár Sándor az egyetemi hivatalos pénzek megszökött sikkasztója ezelőtt Fegyvernek község jegyzője volt, ahonnan szintén valamely szabálytalanság elkövetése miatt távozott. Előbb a kvesturánál rendkívül szorgalmas napdíjas volt, aztán többre s pénzkezeléssel is megbízott. Az alapvizsga díjakat ő szedte fel; de nem birt ellentállani a pénz és játék rábíró ördögének. A löversenyeken tett kísérletet az idegen pénzzel, de vesztett, s körülbelül 2000 forintot futtatott el, mignem megszökött, s a dékánhoz irt leveleiben öngyilkosjelöltként jelentette be magát. Minthogy még eddig meg nem került: lehetséges, hogy szándéka komoly volt s végrehajtotta. Nős és gyermekes ember volt.

A cári család és a magyar zene. Pintér Imre cimbalom-művészt, aki mostanában Szent-Péterváron koncertezett, a napokban meghívták a cári udvarhoz, a Téli-palotába. Hangversenyt rendezett II. Miklós cár, a cárné, Pawlowna nagyhercegnő, Wladimir és Alekszej Alekszandrovics nagyhercegek és az udvar előbbkelő tagjai előtt. A cári pár nagy élvezettel hallgatta a szép magyar nótákat s meg is ismételtetett közülök néhányat. Érdekes az, hogy néhány magyar nótát az orosz katonai zenekarok is játszanak. A cári pár példáját követte az arisztokracia is s Pintér az alatt az öt hét alatt, míg Péterváron volt, mindig a legelőkelőbb közönség előtt játszott.

Gülbaba sirja. Gülbaba sirja fölé emelt épület évek óta befejezetlenül állott, míg végre most a telek tulajdonosa elkészíttette. A keleti stílusban épített épület négy sarkára esinos kupolás tornyokat emeltek, melyeknek csak a kupoláját kell befesteni és azután díszes helyen fog nyugodni a törökök szent embere.

A pápa ha keserűséget érez is szívében a Római szept. 20-iki nagy nemzeti ünnep miatt; de megédesíteni igyekeztek azt tisztelői, kik a világ minden részéből nagymennyiségben küldték számára a „Péterfíllékeket.“

A vitás tengerszem ügye. Sok vitára, eivódásra adott már alkalmat a Szepesvármegye és Galiczia határán fekvő tengerszem és környékének ügye. Most döntő fordulat állt be ez ügyben. Hradszky József szepeshelyi kanonok és történetbuvár ugyanis, ki a szepesi vár és káptalan történetét is megírta, a káptalan levéltárában a napokban egy 1495-ben kelt, 110 centiméter hosszú pergament okiratot talált, melyből világosan kitűnik, hogy a tengerszem és környéke Magyarországához tartozik. Hradszky már tudatta felfedezését az illetékes tényezőkkel s a vitás tengerszem ügyében az okirat alapján már legközelebb várható a döntés.

Drakulics interpellációja alkalmából a „Zasztava“ azt a meggyőződést fejezi ki, hogy a szerbgyház autonómiáját sértő beocsini cément-föld eladás, melyben a szerb kongresszust illette volna a döntésjoga, — nem Bánffy miniszterelnök büne, mert ők Brankovics patriárcha és a volt beocsini arkhimandrita most temesvári püspök vezették félre s eszközölték a törvénytelen eladást. Ennélfogva követeli a szerb lap, hogy ez megsemmisíttessék, s a főbünös Brankovics és Teleszki arkhimandritát s az orgazdákat fogják perbe, s úgy bánjanak el velök, mint „minden csalóval szokás tenni“. Érdekes a nevezett lapnak azon kijelentése is, hogy „a pat-

riarkha Budapesten kérkedve mondogatta, hogy ő nem bánja mit írják a szerb sajtó, csak ha sikerül neki Bánffyval kibékülni, ez a fődolog."

Az anyakönyvvezetők övel. Az ipar-egyesület állást foglalt a kormány ama tényével szemben, hogy az állami anyakönyvvezetők öveit osztrák iparosok által készítette. Erre nézve hiteles forrás arról értesít, hogy a belügyminiszter a kérdéses öveket egy budapesti egyenruha szállítónál rendelte ugyan, de azt a megboesáthatlan hibát követte el, hogy nem kötelezte a vállalkozót, hogy azok készítéséhez hazai iparcikket használjon fel. Így történt azután, hogy a liferáns majdnem minden szükséges cikket Bécsben és Ausztriában szerzett be és így esett meg az a dicsőséges dolog, hogy 4000 darab magyar koronát himeztek Bécsben az anyakönyvvezetőköt diszitendő szalagokra.

Ungváry László ceglédi hírneves 121 holdas gyümölcsfa-iskolájának név- és árjegyzéke megjelent, mely legszerényebben szólva is, a continens elsőrendű gyümölcsfa-iskola árjegyzéke közt mondhatni a legelső helyet foglalja el. A mű quart alakban 80 oldalra terjed s a benne levő szakcikk, nyilatkozatok, de legfőként a kimerítő fajleírások valóságos gyümölcsészeti lexiconná teszik azt. A műben kitüntetett igen nagy készlet s mérsékelt árak reményt nyújtanak, hogy a világ legelső helyre sorozható gyümölcsfa-iskoláival egy szinten álló eme hírneves hazai cég elérje azt, a mit az állam el nem ért, vagyis a külföldről történt csemeteb hozatalnak, a tapasztalt kitűnő minőség és olcsó árak mellett nemcsak véget vet, hanem — a miről eddig is örömmel győződünk meg — már külföldre is teljes megelégedés mellett tömegesen szállít gyümölcsfa-csemetét. — **Ungváry László** fenti árjegyzékét kívánalomra bárkinek is megküldi.

Nábókok. Torontál vármegye már híres arról, hogy ott vannak Magyarország leg-gazdagabb emberei. A háromszáz virilista közül százhuszonnyolcan 1000 forintnál több adót fizetnek a jövő esztendőben, míg az idén csak száztizenketten vannak. Itt fizette 24.000 forint adóját a meggyilkolt Deutsch Lajos, a jövő évre szóló listában már a fia, Deutsch Tibor szerepel helyette. A virilisták élén gróf Csekonicz Andre áll 106,510 frt adóval, míg a legszegényebb Bauer Emil bérlő, ebből a szép summából csak a százasokat (505 frtot) fizeti Csekonicz után Harnoncourt Felix fizeti a legtöbb (49,651 forint) adót, a többi virilisták sorrendje a következő: Gróf Karácsonyi Jenő (30,604,75 frt), Róbert pármái herceg (24,577 forint), Deutsch Tibor (24,408,68 frt), Haasz Jakab (20,818 frt), gróf Pejacevich László (18,078 forint), gróf Zichy Agoston (14,186 forint), Csávossy Ignác (12,630 frt), gróf Wimpfen Simon (12,046 forint), gróf Nákó Kálmán (14,743 forint), Lederer Arthur (11,114 forint), Kohner Henrik (9,738 forint), gróf Karácsonyi Aladár (10,146 forint), József főherceg (9,800 forint), 8000 forintnál több adót fizetnek gróf Batthyány József és Karácsonyi Andor. Foglalkozásukra nézve bejegyezte magát mint birtokos 140, mint kereskedő 29, ügyvéd 19, birtokos 12, országgyűlési képviselő 8, bérlő 7, lelkész 6, fakereskedő 5, takarékpénztári igazgató 5, nagybirtokos 4, mérnök 4, főispán 1. Van aztán köztük egy tanító is, a ki 675,98 forint adót fizet, oklevele alapján természetesen kétszeresen számítva. De talán így sem illik rá a régi latin mondás: Quem dii odere praeceptorem fecere.

Nagy-Maroson Scheibner nevű izraelita kereskedő, vagyos megyei virilista azon kijelentésére, hogy nem akarja többé látni a község házában a feszületet, — a községnek a templomból pásztorlevél hallgatásáról hazatérő róm. kath. sváb lakosságában oly ingerültséget támasztott, hogy bár Scheibner indokolta kívánalmát azzal, hogy a község házában olyanok is fognak összekelni, kik nem ismerik el a feszületet, s vannak ilyen keresztény felekezetek is, — már a község házában is, innen elmenekülve aztán az utcán megakarták lynchelni, s csak a bírónak sikerült a népet lecsendesíteni. Nem is történt ekkor semmi baj, mert örök vették körül

Scheibner házát; de következő éjjel mégis legalább bevették ablakait. E tapintatlan nyilatkozata a fennebb említett izraelitának, s a róm. kath. nép ingerültsége ellene: felvetik a kérdést: van-e hát helye egy kiválólag felekezeti jelvénynek ott, a hol az egyenjogító törvény nem tesz különbséget vallásfelekezeti tekintetből polgár és polgár közt? Véleményünk határozottan az, hogy nincs. Elmúlt azaz idő, midőn az összes közhivatalokat feszületekkel, szentekkel ékesítették s a hivatalviselőnek a szűz Máriára és szentekre szóló dekretális esküt kellett letenniök. Persze az antézemita lapok ugyancsak színezik az esetet.

— **Egy szoboszlói tanácsnok Amerikában.** Szenzációt keltett ez év első felében H.-Szoboszlón Czeglédy Antal tanácsnok, a ki egy szép májusi reggelen eltűnt hazuról, fiatal felesége mellől. — **Néhány ezer írtra rugó váltóhamisítás terhelte a lelkiismeretét.** Mint annyi hozá hasonló bűnös ember, — ő is a teagerentuli azilumba, Amerikába szökött. Azóta New-Yorkban tengődik a nem régen még nagy lábon élt Czeglédy. Keservesen panaszkodik nyomorúságos sorsa miatt egyik amerikai magyar ref. paphoz írott levelében, a kinek tanácsát, támogatását kéri, hogy valamely álláshoz juttassa. Elmondja Czeglédy e levélben élete rövid történetét. H. Szoboszlón született 1862-ben; ref. vallású Érettségit tett Debreczenben, hol 1882-ben a honvédségnél mint önkéntes szolgált. Azután Szoboszlón irnokoskodott, az 1886 évi tisztújításnál igatónak, 1890-ben pedig városi tanácsnoknak és levéltárnoknak választották, amikor megnősült, de — sajnos — írja a levélben, családi élete boldogtalanná lett s ez kényszerítette, hogy Amerikába menjen. Azóta New-Yorkban van. Hogy hogy él ott, a ki sem mesterséghez nem ért, sem az angol nyelvet nem beszéli — azt könnyű kitalálni. Az iránt tudakozódik tehát, hogy a ref. hitközségekben vannak-e tanítói állások rendelkezésre? Mert ha igen és valamelyik üresedésben volna, — szeretné, ha őt alkalmaznák arra, noha nem végzett tanító képezdét, de azért képesnek érzi magát gyermekek tanítására. Máskülönb valami más foglalkozást is örömmel elvállal. — Azonban tanítói állást aligha kap a volt tanácsnok Amerikában, mert ott nincsenek felekezeti iskolák.

— **Az első keresztény zsidóházasság.** A házasulandókat hirdető fehér táblára Debreczenben kifüggesztették az első keresztény és zsidó vallású mátka pár nevét. **Adler Jakab** sámsoni születésű izr. debreczeni pinczér kíván házasságot kötni **Maibegovics Mária** Anna Karolina bács-kuja származású r. kath. vallású nővel.

— **A magyar baptisták — Mekkája.** A szomszédos H.-Böszörményben rövid idő alatt nagy hódítást tett a baptizmus. Az újra keresztelők szeptája csaknem megtizedelte már is az ottani népes református gyülekezetet. Mert csaknem kivétel nélkül, ennek tagjai közül toborza hivatott az új felekezet, mely már közel ezer lelket számlál. A baptisták papja egy **Balogh Lajos** nevű fiatal ember, aki néhány évvel ezelőtt még kaszával, kapával kereste kenyerét, Földesen, ahol szülei és rokoni már régebben átpártoltak a Kornya által hirdetett új hithez. A fiatal Balogh Hamburgba vándorolt ki és két évig járt ott baptista iskolába, hogy magát igehirdetővé, pappá képezze ki. Balogh országzerte tekintélynek örvend a baptista gyülekezetek előtt, melyek úgy tekintik őt, mint a magyar baptisták főpapját — püspökét. A baptista püspök tegnap **Rásó Gyula** kir. tanácsos alispánja járt, a Böszörményben épült baptista imaház szakértői felülvizsgálata végett.

Nyilvános számadás és köszönet.*) A mező-bodoni ref. egyház több rendbeli szükségleteinek s főleg adósságainak törlesztésére újabb adakoztak: Szikszói ref. egyház 1091. sz. ivén 50 kr. Harasztosi ref. egyház 766. sz. ivén 5 frtot. Ung megye házi pénztára 970. sz. ivén 4 frt. Mélt. Betegh Sándor Mező-Szengyelből 732. sz. ivén 5 frt. Kecskemét törv. hatósági város tanácsa 957. sz. ivén 10 frt. Hajdu-Böszörményi ref. egyház 1120. sz. ivén 4 frt 33 kr. Nádudvari ref. egyház 1125. sz. ivén 2 frt. Egerbegyi ref. egyház 757. sz. ivén a hivatkozott 2 frt 45 kr. Pesti Henger malom részvénytársaság 1250. sz. ivén 5 frt. Szováth (H. m.) ref. egyház 1128. sz. ivén 2 frt. Nemes Ferenc alsólosvai ref. pap 476. sz. ivén többben 2 frt 40 kr. Hajduvármegye pénztára Debreczenből 691. sz. ivén 17 frt 45 kr. Cseh Ervin főispán Erdődről 1289. sz. ivén 50 frt. Gerber Frigyes, Salgó-Tarjánról 1261. sz. ivén 5 frt. Balogh Sándor ref. körüi lelkész 840. sz. ivén Tancsról 2 frt. Karczagi ev. ref. egyház 1209. sz. ivén 6 frt. N.-kunszabolcsi ref. egyház 1213. sz. ivén 2 frt. Nemes Sándor Nagy-Paczalról 554. sz. ivén 1 frt. Biharmegyei mezőkeresztési járás főszolgabírójától az 506. sz. ivén 2 frt 50 kr. Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye pénztára Szolnokról a 974. sz. ivén 20 frt. Kézdi-Vásárhelyi ref. egyház 885. sz. ivén 2 frt. Hajdu vármegyéből újabb h.-böszörményi gyűjtés 3 frt 22 kr., (add 691. sz.-hoz.) Udvarhely megye alispánja Székely-Udvarhelyről 983. sz. ivén 3 forint 27 kr. Tordaváros tanácsa 278. sz. ivén 2 frt 10 kr. Mező-Turi ref. egyház pénztára 1212. sz. ivén 5 frt. Nyiregyházi az ág. hit. vall. tantestület tanári kara 1318. sz. ivén 2 frt. Belső-Somogy megyéből a Csököli ref. egyház pénztára 650. sz. ivén 1 frt. Beliczay Béla Budapestről 577. sz. ivén 10 frt. Lénárt József ref. esperes Magyaróról 49. sz. ivén 2 frt. Szentes város polgármestere 640. sz. ivén 1 frt 20 kr. Budapest fő- és székvaros 610. sz. ivén 49 frt 90 kr. Gr. Kornis Viktor Deésről 915. sz. ivén 1 frt. Uzoni ref. egyház 16. sz. ivén 2 frt. Debreczen sz. kir. város tanácsa 493. sz. ivén 20 frt. Csongrád vármegye törv. hatósága Szentesről 976. sz. ivén 5 frt. Csulak Zsigmond ref. lelkész Kóborról 863. sz. ivén 1 frt. Kőrömcébánya polgármestere 946. sz. ivén 3 frt 36 kr. Székely-Udvarhely város tanácsa 390. sz. ivén 3 frt 65 kr. Sándor Jánosné szül. Tisza Anna főispánné Dicső-Szt.-Mártonból 5 frt. Zemplén vármegye alispánja Sátoralja-Ujhelyről a 716. és 971. sz. izekben 6 frt 40 kr. Kolozs megye alispánja 976. sz. ivén 1 frt 30 kr. Hajduhadházi ref. egyház 1121. sz. ivén 2 frt. Bihari Sándor ref. főgymnáziumi tanár 195. sz. ivén M.-Vásárhelyről többektől 3 frt 50 kr. Szabó Aladár ref. teológiai tanár Budapestről a bel-missói alaphól 294. sz. ivén 5 frt. Udvarhely megye alispánja újabban 988. sz. ivén 1 frt 70 kr. Marostorda vármegye pénztára M.-Vásárhelyről 983. sz. ivén 6 frt 7 kr. Nemes Árpád m.-bodoni lelkész 863 sz. ivén Sebestyén Arthur 5 frt. Kabos Kálmán 10 frt. Zöldy Dániel 5 frt. Molnár Dénes gazdatiszt 3 frt. Szántartó Gábor 2 frt. Gáspárik Ilona áll. isk. tanítónő 1 frt. Giszka Demeter 1 frt. Bodó József 2 frt. Nemes Árpád és neje 15 frt. Marostorda vármegye alispánja pótlólag a 983 sz. ivéve 20 krt újabban. Összesen 340 frt 56 kr. Hozzáadva a folyó év február hó első felében elszámolt 181 frt 33 kr tiszta bevételt, lesz 521 frt 63 kr. Ebből leszámítva az újabban felmerült 5 frt 47 kr kiadást, marad az adományok tiszta összege 516 frt 36 kr.

Régebben tettem volna a nyilvános elszámolást, de az a remény tápált szüntelen, hogy a még vissza nem érkezett csaknem 1060 drb gyűjtő ivéből megtér hozzánk, ha csekély adománnyal is még néhány; várokozásomban csalódtam, egy hó leforgása alatt sem üresen, sem adománnyal nem jött vissza hozzám egy is; pedig bizony a minden oldalról körülvevő, súlyos terhekkel küzdő egyháznak kimondhatlan jól eső érzést szer-

*) Folytatása s vége az „Óralló” f. évi 10. számában megjelent nyilvános nyugtáznak.

zett volna, ha legaiább kétszeresét birta volna felmutatni becses adományuknak.

Azonban ez a körülmény legkevésbé sem vonja le hálánk s elismerésünket azon egyesek, egyházak, törvényhatóságok s más testületekkel szemben, kik becses adományokra méltatták a folyton építkező s anyagi gondokkal küzdő m. bodoni ref. egyházat. Fogadják együttesen és külön-külön legforróbb köszönetünk. Végül megjegyzem azokkal szemben, kik ez alkalommal nyilvános elszámolásból tudunkon kívül elmaradtak volna, forduljanak hozzám felvilágosítás megnyugtatóért. A kik pedig ezután méltatják egyházamat becses adományaira, nyugton lehetnek az iránt, hogy kész örömmel fogok eleget tenni elszámolási kötelességemnek.

Nemes Árpád,
m.-bodoni ref. pap.

Országgyűlés.

Képviselőházi zlés okt. 5-én.

Szilágyi Dezső elnök pont déli 12 órakor az ülést megnyitván, **Thorockay Miklós** gróf benyújtotta a közgazdasági bizottság jelentését, a mely a mezőgazdasági termékek és termények hamisításáról szól. Targyalása a keddi gyűlésre okt. 8. tüzetik ki.

Az elnök az ülést már majdnem bezárta, midőn az interpellációkat hangoztatják jobbról-balról. Erre **Éndrey Gyula** képviselő — ki a mult ülésről visszamaradt — intéz interpellációt a belügyminiszterhez, mult év szept. 20-iki azon leirata tárgyában, melylyel Hódmezővásárhely mult év nov. 10-iki rendkívüli közgyűlésében hozott azon határozatát s ennek végrehajtását semmisíti meg, melylyel Kossuth Lajos fiának a város vendégeként ünnepélyesen fogadását mondta ki. Az interpellációban négy kérdést tesz fel, melyek mind a város municipális jogaiba sérelmes beavatkozást tárgyazzák.

Madarász József a vallás- és közoktatási miniszterhez intéz interpellációt a szatmármegyei Mikola községi iskoláztatás ügyében, hol csak a ref. felekezet tart fenn iskolát, de amelyből a ref. növendékek érdekében a helyiség szűk volta miatt, túltömöttség tekintetéből a más felekezetűeket nem lehetett befogadni, ezek — mintegy hatvanan — iskoláztatás nélkül maradnak: sürgős intézkedés végett aziránt, hogy itt a tanköteles gyermekek e tanévben is oktattassanak.

Veszter Imre a belügyminiszterhez a szepesmegyei vitás tengerszem-

Bujanovich Sándor a kuriális zsellérvizony szabályozása ügyében készült törvényjavaslat előterjesztése-

Holló Lajos a belügyminiszterhez Nógrád vármegyei törvényhatósági bizottságnak az 1886. XXI. tc. 25. §-ával ellenkező szabálytalan összealakítása-

Serbán Miklós a pénzügyminiszterhez fogarasi regáliáknak a fogarasmegyei összes községek által célzott haszonbérbe vétele-

Drakulics Pál a miniszterelnökhöz a beocsini — szerb g. kel. egyházalap tulajdonát képező — cémentföldek jogtalan eladása, — végül

Visontay Soma a pénzügyminiszterhez bankoknak tíz millió s az osztr.-magyar banknál elhelyezett szintén tíz millió kamattalan betét tárgyában intéz interpellációt.

Neményi Ambrus a pénzügyi bizottság előadója bemutatja a bizottság jelentését a szarvasmarha tenyésztés emeléséről szóló javaslat tárgyában.

Elnök azzal a jelentéssel, hogy következő ülésben a földm. miniszter válaszolni fog **Bessenyei Ferenc Remete Géza** és **Bernáth Béla** interpellációira, — az ülést 1 óra 16 perckor berekeszti.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A közigazgatási bíráskodást a Bánffy-kormány jövő okt. hó 1-ével akarja életbe léptetni a Hieronymi-féle, bizottsági tárgyalásokon már keresztülment javaslat alapján, melyet az „Óralló” annak idejében (1894.) ismertetett. Az első foku bíráskodás, melyet

e javaslat tervezett, sok s nem igaztalan megtámadásnak volt kitéve. Most azt olvassuk, hogy ennek elfogadását a kormány nem forszirozza. A felső közg. bíróság az elnökön, másodelnökön s három tanácselnökön kívül 24 bíróból, 2 elnöki titkárból, nyolc tanácsjegyző-segédtitkárból s megfelelő számú kezelő személyzetből fog állni. A pénzügyi felső bíróság mintájára ezek is a hasonló alkalmazású kuriai alkalmazottaknak megfelelő rangot és fizetést élveznének.

A külügyminiszter hivatalos címe az eddigi „közös külügyminiszter és a császári ház miniszteréből” „a külügyek és a csász. és kir. ház miniszterévé” változik. Még most sem teljesen megfelelő cím, mert az 1867: 12. t.-cikk nem ismeri a cs. és kir. — annál kevésbé a császári ház miniszterét, a „külügyek minisztere” helyett pedig az „osztrák és magyar monarchia külügyminiszteréről” kellene szólni. De ez is kétségtelen haladás s így örvendetes.

A függetlenségi és 48-as párt különböző árnyalatainak egyesítésére törekednek most Kossuth Ferenc s a két függetlenségi párt egyikéhez sem tartozó képviselők.

A Zay Adolf által megüritendő **Brassó** városi I-ső kerület képviselő mandátumáért ismét heves akcióba fognak lépni a „zöld szászok.” Mérsékeltébb, oly jelölt után néznek, kiben nemesak a szászok, de a magyarok és románok is megnyugodhatnak. Ilyennek vélik **Molnár Viktor** közoktatásügyi tanácsost, ki onnan származott s előnyösen ismeretes és alkalmasnak tartják a polit. ellentétek kiegyeztetésére. Ugy tartják, hogy Molnár Viktor vállalkozik is a küzdelemre; de ezen vélemény aligha tarthatja már magát.

A királynak a millennáris ünnepéhez való viszonyáról hazafias tudvágygyal kérdezősködtek és méltán Magyarország igaz gyermekei, kik e haza és a király közti viszony bensőségét mindenkor és minden nagy országos aktusnál a király jelenléte által szeretnék megbizonyíttatni; s annál inkább annál az ünnepnél, mely nemzetünk és hazánk életében most először és csak ezredév lefolyásával jön elő. Most már tudjuk, hogy Magyarország ezredéves fennállásának ünnepelésénél a király sőt a ház is kiváló módon részt kíván venni. Az udvar a millennáris ünnepségek ideje alatt Budapesten fog tartózkodni és külföldi fejedelmek fogadtatása által áliamiságunk ezredéves fennállása megünneplésének nagy külső fényt adni. Az ünnepségek egyik legkiemelkedőbb mozzanata lesz az a diszülés, melyet a törvényhozás két háza az új parlamenti palota kupolás termében a király jelenlétében fog megtartani, amikor a korona manifesztációja is nyilvánulni fog.

Nógrádmegye új főispánja A király — mint a hivatalos lap legközelebb közli: — gróf Degenfeld Lajost, Nógrád-vármegye főispánját ez állásától, hü és buzgó szolgálatai elismerése mellett, saját kérelmére csakugyan felmentette s helyébe Rudnay Bélát, Hont-vármegye, valamint Selmecz- és Bélabánya városok főispánját ideiglenes minőségben Nógrád-vármegye főispánjává kinevezte.

A győri püspök és az antisemitizmus — nagy meglepődésre mindazoknak, kik a kath. egyházat a humanitással életegységben élőnek lenni kívánják, — nincs szolidaritásban egymással. A „Dunántuli Hírlap” mely a győri káptalan pártfogását élvezi, heves támadást intézett **Hirsch** br. a nagy emberbarát ellen, azon alkalomból, hogy a báró Győrött palotát akar építeni. A győri püspök egy győri liberális lapban „a leghatározottabban elítéli a tapintatlan támadást és a lappal megtagadja a káptalan minden közösségét.” A klerikális tulbuzgóságban az antisemitizmusba átesapó lapnak, épen a püspöktől eredő rendreutatisása, minden humánus emberben a legjobb benyomást keltette.

Az Ausztriával fennálló vám és keresk. szövetség küszöbön levő megnyitását megelőzőleg gróf **Festetic** földm. miniszter véleményadásra szölyította fel az orsz. magyar

gazdasági egyesületet, valamint a vidéki gazd. egyesületeket is. Az O. M. G. E. okt. 3-án bizalmas értekezletre gyűlt össze, mely értekezlet célja volt a mezőgazdasági fejlődésünket irányító fontos kérdések tárgyalási módjának megállapítása s az adandó szakvélemény keretébe felveendő kérdések körvonalozása. Elhatározták, hogy az Ausztriával megújítandó vám- és keresk. szövetség kérdésének tárgyalása egy külön bizottság által készítették elő. A bizottság gróf **Dessewffy Aurél** elnöklete alatt ül össze, előadól **Robinek Gyula** ügyvezető titkár. Különösen a következő kérdések ajánlottak figyelmébe: 1. A közös vámterület, ennek keretében: a) a malomiparunk ellen folytatott osztrák agitáció; b) az osztr. kormány tarifapolitikája; c) az őrlési engedély szabatos formulázása; d) az állategészségügyi egyezmény; e) az autonom vámtarifa revíziója. 2. A fogyasztási adók kezelése. 3. A külkereskedelem szervezése s ennek keretében a konzulátusoknak a magyar mezőgazdasági érdekek szolgálatára való kibővítése. 4. A bankkérdés. Ezeket a szükséghez képest tulterjeszkedés is.

Külföld.

Az ifjú és ó-csehek a községi választásokra kompromissziumra léptek.

Barattieri tábornok az afrikai olasz haderő vezére Ras Mangasa fenyegető magatartása folytán behívta a mozgó miliciát.

Az új osztrák kormányról gondolkodva, mely nem a birodalmi gyűlés tagjaiból van véve, mint más alkotmányos országokban szokták a parlament párttöbbségéből, melyről azt szokták tartani, hogy az orszg. közvéleményét képviseli, Ausztriában pedig csak egyetlen parlamenti tag sem foglal benne helyet: azt kell feltennünk, hogy nemis a közvélemény nyilatkozik meg benne, hanem az uralkodónak a parlamentben torzalkodó pártok, egymás ellen törő nemzetiségi és érdek frakciók, minden bizonynyal a birodalom egységét és létalajját veszélyeztető politikai nihilizmus felett tartott itélete az a kormány, mely mert nem pártok szüleménye, kell hogy pártokon felül — álljon, s nem valamely pártérdekét szolgálja elégitse ki, hanem a birodalomét, melynek élére állította ő felsége. Ilyennek tekintvén a mostani osztrák miniszteriumot — komolyan is kell vennie a magyar kormányoknak. El kell hinnie fölöle, hogy a birodalom érdekét fogja tekinteni a Magyarországgal való kiegyezésben is. De mert Ausztriának, mint birodalomnak élete Magyarország életével annyira össze van forrva, hogy egyiknek a másik létérdekét sérteni, gyengíteni annyit tenne, mint maga alatt is vágni a fenntartó alapot: ugy kell tartanunk, hogy az osztrák kormányt nem az osztrák kereskedők, gyárosok, iparosok önző torzalkodásainak féltékenysége a magyar fejlődés ellen, hanem a két állam kölesönös érdekeinek méltányos és szilárdulása feltételeinek esélyes, kielégítése vezetik. Midőn azonban a kölesönösség ily tisztelő érzéseivel tekintünk annak az időnek elébe, melyben az osztrák és magyar kormány össze jön, hogy egy új ciklusra a modus vivendi feltételeit és kötelezettségeit szerződésbe foglalja — komolyan figyelmeztetjük is a mi kormányunkat, hogy érzelmeik áradozásának ne adja át magát, hanem az eszélyesség hideg fontolásával tekintse feladatát és semmit ne áldozzon fel Magyarország érdekében, a mi ezt jogosan illeti; ellenben mindent igyekezzék megszerezni, a mi hiányzik abból, a mit jogosan követelhet. A jog paritását nemesak elvben és papíron, hanem gyakorlatban az életben is valósítsa meg; annyival inkább komolyan gondoskodjék most, mert habár feltételezi az osztr. kormány rátermettségét Ausztria zavart viszonyai rendbe hozására: — azt kell határozottan is akarnia, hogy annak az Ausztriának, melylyel állami és közgazdasági életünknek annyi érdekes pontban van találkozására — kivetkőzzék politikai bolondságaiból, melyek ott már nemesak nevetségesek többé és nemesak boszantók is, hanem aggasztók is, mert egy rendezett állam és valódi alkotmányos szabadság feltételeit

komolyan veszélyeztetik az ottani anarkhiába átmenő szabadságok. Kell, hogy az osztrák kormány biztossítsa Magyarországot azon veszélyes elemek ellen, mert Magyarország-nak konszolidált állammal kell lennie, s csak konszolidált állammal lehet szerződéses viszonyban; a mostani Ausztria pedig most épen nem ilyen.

A pápa a „Novoje Vremja“ munkatársa — Ivanow Mihálynak magánkihallgást adott. A majdnem félórát tartó idő alatt a pápa fontos kijelentéseket tett, különösen az egyházak egyesüléséről, melyben feltűnő ez a passzus: „a papságnak nemzetinek kell lennie.“ Igen! . . . nemzetinek kell lennie. Csak hogy ezt, mint tényként megvalósítást mi magyarok nem tapasztaljuk nevezetesen a romániai magyar nemzetiségű egyházaknál, hol a magyar nyelvet nem ért és nem beszélő olasz papokat alkalmaz épen a római propaganda. Azon ez alkalommal tett kijelentése is a pápának: „a gazdasági feltételek javulása, s az egyháznak erősebb működése elfogja tüntetni a szocializmust, vagy legalább is megfogja változtatni.“ mert a szellem felvilágosítása, s a tömeg erkölcsi fejlesztése által egyáltalában nagyban hozzá járul ehhez: mi értéke lehet akkor, mikor épen a pápai működés a felekezeteket egymással szembe állítja, s közéjük nem a kölesönös megértés és szeretet egyeztető, — hanem a gyűlölködés elválasztó erkölcsi érzését plántálja: mi magyarok ítéhetjük meg épen a magyarországi „néppárt“ irányzata és napi eseményeiből, melyek a pápai egyház által propagált szellemi felvilágosítás és erkölcsi fejlesztésnek hatása alatt. — ennek nagyobb dícsőségére — szemünk előtt történnek. Bizony elhíhetjük, amit Rampolla bíbornok mondott a kihallgatás megköszönésére jelenkező orosz hírlapíróknak: „a szent atya messzemenő nézetei nagyon, de nagyon hosszú idő múlva válhatnak meg;“ mi hozzátehetjük: — soha. A szocializmust megnevesíteni pedig az az irány, melyet legalább mostanában Rómából kimutatnak: — egyáltalában nem alkalmas. Jó lehet Lueger és társainak Bécsben, de ők épen nem egy egészséges társadalmi rend-megszilárdulást, hanem felforgatást képviselnek.

TÁVIRATOK.

Budapest, okt. 8. (Érk. d. u. 4 ó.) A képviselőház, mai ülésében a mezőgazdasági termékek hamisítását eltiltó javaslatot esélyesebb módosításokkal elfogadta.

A konstantinápolyi vérengzés.

Budapest, érkezett október 8-án. — Konstantinápolyból távirják tegnap délben a perai szent házasság templomban körülbelül 1200, a galathai György templomban 500 és a kumakapui székesegyházban mintegy 600 menekült volt. Egyes újabb menekültek újabb erőszakoskodásokat jelentenek, melyek azonban eddig nem voltak beigazolhatók. Még mindig nagy az izgatottság úgy az örmény, mint a török lakosság közt. Nem nyert megerősítést, hogy Rodos toban nagyobb mérvű vérengzések fordultak elő. A török kormány határozottan megczáfolja az angol lapok híreit az antiokhiái vérengzésekről. Sem nem szentségtelenítettek meg templomot, sem nem öltek meg ott örményt. Csak annyi igaz, hogy a rendőrség a közbiztonság érdekében óvintézkedéseket tett. Épp oly koholtak a lapok ama hírei, hogy a kemaki és erzinghiáni kerületben nagy a pánik.

A király Zágrábban.

Budapest, érkezett október 8-án. — Ő felsége zágrábi időzése alatt mint értesülünk, a bosnyákok is megjelennek és tisztelegni fognak a király elé járuló deputá-

ciók sorában ők is. Természetes, hogy a zágrábi ünnepnapok fényét az csak fokozni fogja.

A miniszterelnök apósának halálála.

Budapest, érkezett október 8-án. — A tegnap küldött táviratot hivatalosan nem erősítették ugyan meg, de tegnap óta érkeztek újabb jelentések is, melyek megerősítik táviratunkat: **Máté Ferencz tényleg meghalt.** A miniszterelnöki palotában többen kértek felvilágosítást a miről azonban nem kaptak felvilágosítást, mert akkor még ott sem tudták. Mint most értesülünk, Máté Ferencz régóta vízkórságba szenvedett s annak a betegségének a gyötrelmei vitték a halálba is s öngyilkossá lett.

Elismerés a miniszterelnöknek.

Budapest, érkezett október 8-án. — Veszprémből távirják: Heves küzdelmek után került ma Veszprémben napirendre a **Bánffy—Aglardi ügy.** A néppárt erős agitációt fejtett ki, hogy a közgyűlés üdvözlő felirata elé ellenállásával akadályt gördítsen. Ez az agitáció azonban hiába való volt és teljesen meddő maradt, mert a nagy többség határozatilag kimondotta, hogy báró **Bánffy Dezső** miniszterelnököt az Aglardi ügyben tanúsított magatartásáért feliratilag fogja üdvözölni.

A főrendiház ülése.

Budapest, érkezett október 8-án. — A főrendiház bizottsága mai ülésében tárgyalta a vallás szabadságokról szóló törvényjavaslatot. Az ultramontánokból csupán **Eszterházy** jelent meg a főrendiház ülésén, a ki tartott beszéde során kijelentette, hogy nézetét, mindenesetre azonban a javaslat ellen, majd annak idején a teljes ülésben fogja kifejteni. Azután **Wlassics Gyula** kultuszminiszter beszélt, majd báró **Bánffy Dezső** miniszterelnök felszólalása után a javaslatot azon módosítással fogadták el, hogy az egyházakból kilépők nem három, hanem öt évig fizetik járulékaikat az elhagyott egyháznak. [Előadó Czorda Bódog lesz.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

„Mit vár az újabb egyház politikai reformokkal szemközt az evang. szerint reformált egyház tagjaitól a haza és egyház?“ Szikszay Zoltán m.-szigeti ref. lelkész ily című egyházi beszédet írt és adott ki. Az alkalmi, okt. 1-ére szóló munka célja elérésére: a ref. egyház híveinek felvilágosítására kiválóan alkalmas.

Reformátusok Lapja. Egyház társadalmi heti lap. A „Szatmári protest. irod. kör. közlönye.“ Szerk. Biky Károly győrteleki s T. Varga Lajos majtisi református lelkészek. Előzetési ára egész évre 4 frt. Szerkesztőség Győrteleken (Szatmárm.), kiadóhivatal Mátészalkán Weisz Zsigmond könyvnyomdájában. Ily cím alatt jelent meg ujult alakban s elég izletes kiadásban a megszűnt „Reformátusok Lapja“ s a szintén elpihent „Szatmári Hírlap“. A buzgó szerkesztők neve s lelkesedése teljes garanzia arra, hogy a lap szellemileg igyekezni fog némely vidéki lapok sekélyes színvonalán jóval felülemelkedni. A „Reformátusok Lapja“-nak iránya szűkebb körben, politika és közgazdaság kiadásával és szűkebb terjedelemben, hetenként egyszer megjelenőleg, ugyanaz, mint az „Orálló“-é.

Es itt tartozunk egy pár őszinte szót elmondani, daczára annak, hogy ez félreértésekre adhat okot. De sokan lesznek, a kik

megértene s ez már magában nyereség. A vélemény nyílt kimondása fontos ügyben kötelesség.

Részünkről szívünk melegevel üdvözljük az új vállalatot, melyben nem verseny-, de munkatársat tekintünk ugyanazon magasra; de nagy sikert, sőt sikert egyáltalán nem jósolhatunk neki, daczára, hogy egy 200 tagból álló kör áll a háta mögött.

Ha a meglevő protestáns lapok s a velők rokon irányúak, mint pl. az „Orálló“ is, annyira megerősödtek volna, hogy közönségük feleslegéből új lapok elégséges közönsége kerülhessen ki: Akkor teljes jövővel biztatna e megindult derék vállalkozás.

Azonban a dolog nem így áll. Most következő protestáns lapvállalatok állnak fön, „Prot. Egyh. és Iskolai Lap“, „Protest. Szemle“ Budapest, „Evang. Egyházi és Iskola“ Pozsonyban, „Ev. Népiskola“ Sopromban, „Debreczeni Prot. Lap“, „Dunántúli Prot. Lap“, kolozsvári „Protest. Közlöny“, „Protestáns Pap“, „Gyakorlati Biblia Magyar-íratok“, „Sárospataki Lapok“, „Keresztény Magvető“, „Unitárius Közlöny“ e. unit. lapok, „Keresztény“ és „Szabad Egyház“, „Ébresztő“, „Kis Tükör“ és „Téli Újság“ e. néplapok, Szeberényi nemzetieskető ev. lapja Csabán, „Ev. Glocken“ német népies folyóirat, nem is említve a német és szláv nyelvű, idegen irányú prot. lapokat. A prot. lapok működését más irányban egészíti ki az „Orálló“ és némileg a protest. időszak kiadványokhoz lehet számítani a „Koszorú“ és a Luther társaság kiadványait.

Termelés tehát van bőven, sőt hogy túltermelés van, bizonyítja az a közönlény, hogy évről-évre keletkeznek és szűnnek meg prot. lapvállalatok.

S azt is elmondhatjuk, hogy a fenálló vállalatok egyrésztére is rá kell fizetniök a vállalkozóknak, másik részök pedig épen, csak hogy megél, a munkás anyagi jutalmára az egy „Protest. Szemlét“ ki véve, nem számíthatni.

Alig hihetjük tehát, hogy egy oly lap, mely még a megyei központtól is távol, két helyről szerkesztve, a harmadikon egy kis vidék mezővárosában megjelenve, — olyan közönséget toborzhasson s olyan hatást gyakorolhasson, mely az érdemes szerkesztők szellemi s a kiadó kör anyagi áldozatával arányban legyen.

Ha szabad őszintén szólni, lesz több egy szép törekvéssel, egy lapvállalattal, mely a szellemi s anyagi erőket újra tovább osztja.

Nem vagyunk abban a nézetben, hogy a szatmári protest. irodalmi kör csak akkor töltene be feladatát, ha külön lapot ad ki. Ha a lapra fordított áldozatot a „Kis Tükör“-nek „Ébresztőnek“ a „Téli Újságnak“ a „Koszorú“ füzetének s általában hasznos vallás erkölcsi, prot. és magyar történeti apróbb füzetek a nép között való terjesztésére használná, a kör tagjai pedig akár a meglevő egyházi — iskolai irányú lapok, akár a „Reformátusok Lapjával“ egy, csak szélesebb működési terű s központibb és már mégis meggyökerezettebb „Orálló“ anyagi izmosodását segítnék elő, talán jobb lett volna a kitűzött feladatok elérésére. Belmisszió, felolvasások s ezek kiadása, vagy a szatmári nemzetiségi vidékeken szegény magyar tanuló, tanítók segélyezése, hogy azok a reformátusságnak és magyarságnak megtarthatók legyenek, nem kevésbé nemes dolog.

A helyesen gondolkodók tudják, hogy e szavakat nem önző érdek, a versengés, vagy ilyen adta szánkba, hanem a tapasztalat s a viszonyok helyes felismerése. De a félreértéstől való félelem sem tehet lakatot ajkunkra — eljön az idő, midőn igazat adnak.

Eppen azért, mert nem önzés a vezérünk, ismételtén szívesen üdvözljük megújult lapunkat s legőszintébb kívánatunk, hogy jövője legyen állításunk cáfolata.

— a. — a.

A szószék jövője. Egyházi beszéd. Az unitárius vallásközönségnek Bőlonben 1895. évi aug. 25-én tartott zsinati ünnepélyén a

bőlöni unitárius templom felszentelése alkalmából tartotta Boros György theol. tanár. Egy, természetesen az unitárius hit alapján álló, de aztán e hithez hűen ragaszkodó, az unitárius egyház fényes jövőjét festő egyházi beszéd az, mely gondolatokban nagyon gazdag, kidolgozása pedig igen szép.

Ungaria. Magyar-román szemle. Moldován Gergely kitűnő folyóiratának 10. száma jelent meg. A magyar rész tartalma: Alexandri Vazul a magyarokról. Szabadságharcunk és a dákok-román törekvések (Jancsó Benedek könyvének ismertetése), A mócokról. Előszó c. elbeszélés folytatása. A pártolásra nagy mértékben érdemes folyóirat ára egész évre 6 frt. Szerkesztő s kiadó: Moldován Gergely egyetemi tanár Kolozsvárról.

Thébusz János zólyomi ev. lelkész a magyar protest. egyház történelmet értékes forrásmunkával gazdagította akkor, midőn „A magyarországi ág. hitv. ev. egyház 1891—94-iki országos zsinatának története” című 604 oldalas, egy tizenegy arképet tartalmazó autotíp — nyomattal díszített kötetét megírta s elismerés illeti Hornyászy Viktor budapesti könyvkiadót is, hogy e művet a töle megszokott izletes alakban adta ki. A kötetben nem akarunk egyszerű ajánlással átsiklani, hanem lehetőleg méltatni s ezért fentartjuk a jogot, hogy reá visszatérhessünk. A mű ára 5 frt.

A sárospataki ev. ref. főiskola milleniumi értesítője, számos képpel illusztrálva megjelent. Bővebb ismertetés végett egyik szakmunkatársunknak adtuk ki, most csak jelezni kívánjuk megjelenését.

KÖZGAZDASÁG.

Ceglédi faiskola.

Néhány nap Budapestén való tartózkodásunk után indultunk az alföldi híres gyümölcsvárosokba. Majdnem Cegléd határáig halmos, dombos a vidék. Cegléd fölött táru fel szemünk előtt a valódi alföldi jelleg, — a végtelennek látszó rónaság, — szétszórt rajta a fehér tanyák, — mint égen a csillagok. Habár Cegléd ez idő szerint — noha itt is van néhány ezer holdra terjedő homoki szőlő és gyümölcsös, — még nem állhat egy sorban Nagy-Kőrös és Keeskerméttel, — de van e híres Kossuth városnak egy másik nevezetessége, mely a két előbbi város méltóságát s Cegléd városának ez idő szerint határozottan a legnagyobb nevezetességét képezi: Ungváry László faiskolája.

Nem egyszer tűnnek az újságolvasó közönség szemébe azok a nagy almák és körték, melyeken Ungváry László faiskoláját hirdetni szokta. Annaira megszoktuk már azonban a nagy dobogást, a reklámot, hogy noha érthető kíváncsisággal, de másrészt kétely és bizalmatlansággal is eltelve vágytunk látni e faiskolát.

A mint megláttuk azonba Ungváry Lászlónak e valóban nagyméretű telepét, kétségeinket nyomban a esudálat, a legnagyobb mérvű meglepetés érzete váltotta fel. A kitartó szorgalom, vasakarat és szakértelem oly művét láttuk itt, mely előtt ezennel hazafias késséggel emelek kalapot.

Mint hogy pedig e faiskola megtekintése és az ott látottak utazásunknak egyik legkimagaslóbb pontját képezik, a közérdeknek vélek szolgálatot tenni, ha e tárgynál kissé hosszabban időzöm. Tartozom ezzel az igazságnak, lelkiismeretnek s a közgazdaság hálás érdekeinek is, mikor Ungváry László faiskoláját minden tulzás és nagyítás nélkül bemutatni szerencsém van.

De vegyük a dolgot sorrendben. Mindenekelőtt az állomásról bejutva a főterre, ott kocsiunk a népbank háza, ez ideig Cegléd egyetlen nagyszabású és palotaszzerű épülete előtt állott meg, melyben mint mondta — van Ungváry irodája. Az épület sarkán egy valóban izléses és komoly eleganciával butorozott irodába léptünk, hol egy megnyerő, rokonszenves külsejű fiatal uri ember, Ungváry testvéröccse, — Ungváry Sándor fogadott be bennünket, ki az iroda vezetője s hátyjának igazán jobbkeze. Az irodában 4 kisasszonyt láttunk szorgalmasan dolgozni, kik az iroda állandó személyzetét képezik. Ez irodában végzik a nagyszabású levelezést, itt készül a leltár, statisztika stb., mely a faiskola működésének alapja. A falakat a legnevesebb pomológusok, mint: Berecky Máté, Villási Pál, Gábor József, Entz Ferenc, Molnár István, Angyal Dezső olajba festett képei díszítik. Ugyancsak

az egyik falon egy sokat mondó jellege van felírva: „Erős akaratom mi sem áll utjában.” Utóbb meggyőződünk, hogy e jelige Ungvárynál nem üres szólam, hanem a megtévesztő komoly valóság. Még csak fokozódott kellemes meglepetésünk, mikor a fiatal Ungváry kitelephozott a telepre az „öregnek”, hogy 2 vendég van itt Vasvármegyéből, kik mindjárt indulni is fognak a telepre. Lám a jelenkor e csudás találománya itt egészen otthonosan érzi már magát!

A faiskolatelep a várostól mintegy 1/4 órányira lehet gyalogsorral. Kérve a telepre mindjárt feltűnt egy torony magasságú s szálkából összerótt állvány, melyről legközelebb az egész telep le lesz fényképezve az új és díszesen kiállítandó árjegyzék céljaira. Belépve a telepre, egy zömök s mintegy 40 éves egyszerű uriember fogadott bennünket, keresetlen magyar szívességgel. Csakhamar tisztában voltunk vele, hogy egy lázas tevékenységű, merész s magasröptű ambíciózus emberrel van dolgunk, ki egyedül a gyümölcsfa kultuszának él. Egyszerű nádfödeles házba vezetett bennünket, amilyen a telepen több is van a faiskola céljaira. Nyugtot nem találva a nagyszerűnek ígérték látványtól, nyomban nyakunkba vettük az óriási telepet, melyhez foghatót még nem láttunk. Az egész faiskola, beleértve a 9 holdas régi telepet, 121 hold, mely terület igen célszerű és díszes léckerítéssel van körülvéve.

A messze távolba vésző táblák tömkelegét, labirintusát láttuk azután magunk előtt a leggyönyörűbb magonezok és oltványok millióitól ellepve. Szinte megdöbbenve álltunk a tömeg e szokatlan méretei előtt! Csak aki a dologhoz ért, az tudja némileg felfogni, hogy az erkölcsi s anyagi erőnek mily mértéke kellett e telep létrehozásához. Hogy helyes fogalmat nyujtsak e faiskola nagyságáról, tartalmáról és intenzív műveléséről: beszéljenek az alábbi hiteles számok.

Az egész faiskola 200 táblára van osztva, melyekben jelenleg 15 millió magonez, 800.000 oltvány van, most pedig 1.200.000 alvószemzés készül. 150—650 munkás nyer itt állandó alkalmazást csoportfelügyelői vezetése mellett. A szemzés ideje alatt 80—100-an szemeznek jöbbára leányok. Jellemző, hogy a kényesebb munkákat mind leányok végzik. E faiskolában minden gyümölcsnem jelesebb fajtái képviselve vannak. Egyes keresettebb gyümölcsnemek és fajok 5—30.000 drb készlet is van, sőt a beszürezei muskotály szilva, magyar kajsi barack, spanyol meggy a jövőben 50—100.000 drbig fog szaporítani évenként. E telepen tömredék trágyát, dohánylevet és bordói keveréket használnak fel. — Saját szememmel láttam mint főzik nagy katalokban a dohánygyárakból hozatott dohányhulladékokat a levéltetvek ellen való permetezéshez. Thanathont a dohánygyárak nem termelhetnek annyit, hogy a szükségletet kielégíthetné, tehát ez uton állít elő ilyen Ungváry igen olcsón. A mult évben 40.000 árjegyzék lett kibocsátva s 2400 rendelőt elégitettek ki. A legközelebbi időnyre Ungváry László 4000 megrendelőre számít s 3—400.000 oltványt remél eladhatni.

(Vége köv.)

Apróságok.

Az I. N. R. I. betűk jelentését mindenki tudja, hogy az nem más, mint „Jézus Nazariensis Rex Judeorum.” El egy adoma József császár idejéből, hogy mikor a jezsuita szerzet Ráckevei szigetet kérte a császártól, ez az adományt azon feltételtől tette függővé, ha megfejtik a jezsuita urak a keresztre feszített feletti I. N. R. I. betűk jelentését. Ki ne tudná — azt vélek a jezsuiták — s a császár előtt nem is erőlködtek, más — mint a közönségesen elfogadott jelentést adni annak a négy betűnek. De a császár nem azt az értelmezést adta, hanem: „Insula Racke-viensis Nondatur Jezuitis” s nem kapták meg a kért adománylevelet a szigetre. Igaz, hogy ezen adoma nagy anachronizmusban szenved, mert mikor József császárrá lett; 1780—1890-ig a „Dominus ac Redemptor noster” bulla már 1773. aug. 16. megjelent s a jezsuiták II. József császár korában már, — mint ilyenek — hivatalosan nem léteztek. De hát lehetne ezt tenni előbb Mária-Terézia korára, amikor még létezett nagy hatalmuk nem tört meg végkép s kiterjeszhetették szerénységben épen nem szenvedő kívánalmukat az említett szigetre; Józsefről pedig tudjuk, hogy már mint trónörökös nagy befolyással bírt anyja uralkodása végső szakában. Azonban nem történeti bizonyítás, ha-

nem az a cél, hogy azzal a négy betűvel elkövetett elmés értelmezési játékot recitáljuk. A fennebb írott értelmezés nem áll egy magában, van még más is s talán annál jelentősebb. Mikor ugyanis I. Napoleont Olaszország irányának megkoronázták, egy milánói festő elkészítette arcképét, a mint teljes koronázási díszben, fején a vaskoronával, trónusán ül. A kép alá feltűnő nagy betűkkel oda volt írva: INRI, Sokan gunyt láttak a szomorú emlékü négy betűnek épen a király képe alá való írásában és a vaskoronában is czélzást sejtettek a töviskoronára. Már arról beszéltek, hogy a festőt száműzik vagy elcsukják, mikor ez az aláírást a legtermészetesebben magyarázta meg. A négy betű csak azt jelenti: Imperator Napoleon Rex Italiae.

Kiadóhivatali üzenetek:

Gacsályi László urnak Istváni. Az 1 frt 50 krból 1 frt jul.—aug.-ra esik, 50 kr. szept. 1-től számít. Minthogy önnök kedvezményes (4 frt 50 kros) előfizetésre van igénye, ha még 2 részletben 4 frt küld, egész évre (1896. szept. 1-ig) lesz rendben előfizetése. — **Kovács János** urnak Osetény. Előfizetése február végéig van rendezve. — **Kálmánchelyi János** urnak Berencs. 1 frt jul.—aug.-ra, 2 frt szept.—dec. hónapra van beírva. — **Kaszinó Kisujszállás.** 50 kr. aug.-ra, 3 frt február végéig fizetve. — **Mészáros Károly** dr. Nyitra. 1 frt jul.—aug., 2 frt szept.—dec. üdvözet! — **Pálffy Lajos** urnak Osászár. Előfiz. rendben dec. végéig. — **Ujfalussy Béla** urnak Mihálydi. 1 frt jul.—aug., 2 frt szept.—dec. fizetve. Sokan öhajjták, hogy az előfiz. lejárt a címszalagon ki legyen tüntetve. Ezt az teszi nehezzé, hogy az előfizetéseket számos olvasónk csak nagyon késedelmesen küldi be. A kix azonban a negyedévek elején, legalább negyedévre fizetnek elő, azoknak címszalagján jövő hótól kezdve jelezni fogjuk a lejáratot. Nyomdai munka és póstai költség megkímélése szempontjából kívánatos az előfizetést minél hosszabb időre beküldeni. — **Erdélyi József** urnak N.-Kövesd. A küldött 1 frt 50 kr. nem okt.—dec.-re, hanem szept.—novemberre szól. — **Gacsályi József** urnak A.-Vadász. 1 frt jul.—aug.-ra, 1 frt 50 kr. szept.—okt.—nov.-re.

Vivmányok a hírlapírás terén. Pár év előtt még senki se hitte volna el azt a csodás fejlődést, a mit a hírszolgálat terén elértünk. Ma már csaknem szármagt öltöttek az események. A telefon és távirda idegcsálai át és átszövik az országot. A főváros csaknem együtt él az ország és a külföld nagyobb városaival. Minden esemény, a mi a világ négy táján történik, a másik perczben már tovább van adva. Lehetetlenség, hogy ilyen körülmények közt a hírszolgálat is át ne alakuljon. A vidék művelt közönsége ma már nem elégedhetik meg azzal, hogy csak a déli vagy esteli órákban értesüljön az előző nap eseményeiről. A külföld számos nagy napilapja már akként rendezkedett be, hogy a nap folyamán össze gyűjti a nap eseményeit és a késő esteli órákban kinyomatva, hírlappéldányainak ezreit már éjjel szétküldi az országba. Nálunk egyedül a „Magyarország” az, mely e modern ujtást behozta. Mindaz, a mi nappal történik, országgyűlés, más tanácskozások, ülések, tárgyalások, törzsei zárlatok, az országnak és külföldnek összes nevezetesebb eseményei a „Magyarország”-ban már mind közölve és feldolgozva vannak. Ugy, hogy a vidék művelt közönsége az éjjeli vonatokkal elszállított példányokat már reggel megkaphatja és reggel az ország távolabb eső részeiben is a „Magyarország”-ból már értesülhet mindenről, a mi az országban és külföldön előző nap történt. — Az üzletember, politikus, gazda, hivatalnok és a közügyek iránt érdeklődő minden más művelt ember nagyon jól tudja, hogy mit jelent az: lépést tartani az eseményekkel, kellő időben szerezni mindenről értesülést, nem várni egy félnapot, sokszor egész napot is, míg a nappali posta nagysokára elhozza a tudósításokat. Az ország közönsége teljesen méltányolja a „Magyarország”-nak ezt a nagy ujtását, erre vall az általános rokonszeny és elismerés, a melylyel a „Magyarország” találkozik. A „Magyarország” kiadóhivatala kívánatra ingyen küld egy hétig mutatványszámokat. — Előfizetési ára egy hóra 1 frt 20 kr., negyedévre 3 frt 50 kr.

Az előfizetések postautalványon a „Magyarország” kiadóhivatalába: Budapest. Sándor-utca 2. sz. a. küldendők.

Dr. Weisz Károly
a drezdai nőgyógyászati
klinika v. segédorvosa
szülész és nőorvos.
Rendel: d. e. 8—10.
d. u. 3—5.
Lakik: Piacz-utca 1828. sz.
a főpostával szemben.

Új virágüzlet

főtér Steinfeldház 1901. Debreczenben

Van szerencsém a n. é. közönség
becses figyelmébe ajánlani

**Hollandi jáczint, nárcisz,
tulipán, Crocús hagymák**
korai és késői hajtásra

szép szobai növények.

Menyasszonyi, bál és névnapi csok-
rokat, mell és fejdíszeket, virág kosa-
rak, jardiniere gyász és ünnep ko-
szorukat

Makart rendezetek és díszítményeket

készítek izlésesen és jutányos
árban bárhová szállítva gondosan be-
csomagolva.

Magamat a n. é. közönség jó indula-
tába ajánlva vagyok

Teljes tisztelettel

Janatka Alajos

élő virágüzlete.

Dr. Szöllösi Béla

összes gyógytudományok tudora,

bőrgyógyász

és bujakór-specialista,

cosmetiquer,

hazatért külföldi utjából.

Rendel: d. e. 8—10
d. u. 2—4 óráig.

Lakás: Széchenyi-utca 1769. sz. a.

Bejárat a Kisuj-utca felől is.

1895. ŐSZ és TÉL.

Van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy bevásárlási utam-
ból hazaérkeztem és a gyárakban

legutóbbi divatu

angol és francia, valamint legelső hazai gyártmányu szövetekkel láttam el

férfi-szabó üzletemet

ugy hogy az őszi és téli évadra a legújabb szabás szerint mindenféle
férfi-, fiu- és gyermek-öltönyöket készíthetek.

Megrendelések rövid idő alatt készülnek el és minden tekintetben
még a legkényesebb izlésnek is **olcsó árak** mellett megfelelek.

Kész férfi-, fiu- és gyermekruhák

saját műhelyemben készülnek és azokat vétel után azonnal testhez állólag
alakítottam át.

Ajánlok a folyó idényre: **sakko, kamgarn, jaket, smoking öltönyöket,**
felöltöket, utazó köpenyeket és téli bundákat, vízhatlan vadászkabátokat és
minden e szakmába vágó kész és megrendelésre készítenő férfi-, fiu- és
gyermek-ruhaféléket.

Szives pártfogást kér

tisztelettel:

Fényes Mór

férfi szabó.

Piacz, a Hungáriával szemben, báró Josinezy-ház.



Őszibarackfa - csemeték nagymérvbeni eladása.

Eladásra szánt készlet: 103 legkitünőbb fajban mintegy **80,000 drb.**
Csemeték árai: az 1—2 éves gazdag gyökerű, életerős csemeték darabja (azok
erőssége szerint) **20 krtól 40 krig.**

Nagybani	árak.	100 drb. 40 kros csemete	1 vagy 100 fajban	38 frt.	} 100-an- ként.
		240 " 40 " " "	1 " 100 " "	36 " "	
		500 " 40 " " "	1 " 100 " "	34 " "	
		1000 " 40 " " "	1 " 100 " "	32 " "	
		5000 " 40 " " "	1 " 100 " "	30 " "	

Igen nagy készlet van a következő fajokból: (melyekben a kitünőbbnél
kitünőbb korai amerikai fajok nagyrészt bent foglaltatnak) Amsden, Beatrix,
Egresi-féle duránci, Grosse Mignone hative, Grosse Mignonne tardive, Gyü-
mölcskertek királynője, Honeyvell, Korai Sándor, I. Lipót, Lord Palmerston,
(egyenlő a Saint Joséval), Matelka díjazottja, Mezökomáromi duránci, Olga
királynő, Precocce de Canada, River' s korai, Rothe may de Brig, Szép örnő,
Szögi duráncija, Valparaisio, Venus emlője, Vezzerle-féle korai duránci, Waterloo,
Wilder, Württemberg király stb. stb.

Tessék árjegyzéket kérni!